

MĀRTIŅŠ CIMERMANIS:

LLKC TAPIS PAR ZINĀŠANU CENTRU

ROLANDS FELDMANIS, publicitātes foto

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs (LLKC) dibināts 1991. gadā, un tā vadītājs MĀRTIŅŠ CIMERMANIS lauku konsultāciju sistēmā nostrādājis teju 30 gadu. Sarunā – par ceļu no pagasta konsultanta līdz kompetences centra vadītājam, par Eiropas zināšanu tīkliem un to, kā pēc Latvijas lauku telpai beidzot vajadzīga pašas nozares stratēģija.

– Kā tu, būdams mans kolēģis nozarē, isi izskaidrotu LLKC vietu Latvijas sistēmā?

– LLKC ir tilts starp zemnieku un valsti. Mēs savienojam cilvēkus ar zināšanām, finansējumu un iespējām. Ja to vienkāršo – mēs palīdzam cilvēkiem laukos pieņemt labākus lēmumus. Praksē tas nozīmē būt par tiltu starp zemnieku un valsts iestādēm – bankām, Lauku atbalsta dienestu, Pārtikas un veterināro dienestu. Mūsu uzdevums bija palīdzēt piekļūt Eiropas fondiem, sakārtot projektus, tikt galā ar prasībām. Īsāk sakot – būt par ceļvedi tur, kur zemnieks viens netiek.

Organizācija dibināta 1991. gadā, un tās misija šos vairāk nekā 30 gadus nav mainījusies – veicināt lauku labklājību, nodrošinot pieejamas zināšanas un pakalpojumus visā Latvijā.

– Kā sākās tavs profesionālais ceļš šajā sistēmā?

– Šogad apritēja 30 gadu, kopš strādāju šajā sistēmā. Sāku 1996. gadā kā pagasta konsultants, vēl Lauksaimniecības departamenta laikā. No departamenta vēlāk tika izveidots Lauku atbalsta dienests, un funkcijas skaidri nodalījās: konsultatīvā daļa aizgāja uz LLKC, kontrolējošā – uz LAD. 1997. un 1998. gadā strādāju par piena kvalitātes speciālistu – tas bija starptautisks projekts ar Dānijas atbalstu. Bet 1999. gadā kļuva par LLKC vadītāju, taču konsultanta darbs vienmēr bija tas, kas man patika visvairāk. (Pirms tam LLKC vadīja Laimdota Straujuma, kura no 1999. gada novembra bija Zemkopības ministrijas valsts sekretāra vietniece, pēc tam līdz 2006. gada decembrim ieņēma Zemkopības ministrijas valsts sekretāres amatu. – R. F.). Toreiz organizācija bija pavisam cita. Atceros, sākot darbu, mums apgrozījums bija dažu simtu tūkstošu apmērā, un tā likās milzīga nauda. Bet mērķis bija skaidrs: palīdzēt zemniekiem saprast, kā strādāt jaunajos apstākļos.

– Kas tev iedeva pārliecību par šo virzienu?

– Izglītība. Mācījos akadēmijā un universitātē, sāku kā zootehniķis, beidzu kā agronoms ar lopkopības specializāciju. Bet pats galvenais notika ārpus auditorijas. Jau 1992. gadā, vēl studiju laikā, nokļuva Vācijā. Tā bija vācu duālā izglītības sistēma – tu mācies saimniecībā un piemācies skolā. Piecus gadus pēc kārtas katru vasaru braucu uz Vācijas strādāt. Vēlāk nāca daņu projekti. Tas ielika pamatus. Tas bija kā iznākt no tumsas gaismā. Es redzēju, kā dzīvo Eiropas zemnieki, un man kļuva skaidrs: Latvijas zemniekam jānonāk turpat – tādā pašā līmenī. Saprātu, ka lauksaimniecība Latvijā ir jātransformē. Mana saimniecība ir divu kooperatīvu biedrs – “Akots” graudkopības nozarē un “E-Piim” piena nozarē.

MĒS PALĪDZAM CILVĒKIEM LAUKOS PIEŅEMT LABĀKUS LĒMUMUS

– Kāpēc tieši konsultāciju un izglītības centrs?

– Privatizācijas laikā zemi iedeva, nevienam neprasot, vai cilvēkam ir lauksaimnieciskā izglītība. Tajā laikā varbūt 70 % bija tikai praktiskā darba pieredze – bez izglītības nozarē. Tāpēc arī tapa LLKC – kā atbalsta sistēma tieši izglītības jomā. Vajadzēja cilvēkiem, kam nebija ne izglītības, ne zināšanu, palīdzēt. Jau no paša sākuma nākotnes vīzijā bija skaidrs, ka cilvēkresursu sagatavošana būs viens no atslēgas jautājumiem.

– Cik ļoti organizācija ir mainījusies?

– Ļoti. Kādreiz mums bija konsultants teju katrā pagastā – bija ap 600 pagastu, un man bija ap 800 darbinieku. Tas bija laiks, kad pastāvēja ļoti daudz mazo saimniecību. Šodien mēs esam aptuveni puse no tā, kas bijām. Iemesli ir vairāki. Saimniecību kļuva mazāk, prasības auga, un, kad Lauku atbalsta dienests pārgāja no papīra uz elektronisko sistēmu, papīra darba vairs nevajadzēja tik daudz. Bet izšķirošā bija 2009. gada budžeta krīze – mums praktiski nogrieza visu valsts dotāciju, vairāk nekā 2,4 miljonus latu (3,4 miljoni eiro). Kopš tā laika valsts dotācijas kā tādas mums gandrīz nav – nepilni 200 tūkstoši. Viss pārējais ir projekti, Lauku tīkla finansējums un pašu nopelnītā nauda. Bija arī mēģinājums LLKC sadalīt divās daļās – komercdaļā un valsts daļā. Tas izrādījās neveiksmīgs lēmums: strādājot ar mazajiem lauksaimniekiem, komercdaļa vienkārši nespēja uzturēt profesionālu konsultantu tīklu. Galvenais – mēs esam kļuvuši par zināšanu centru. Ne tikai konsultācijas, bet arī inovācijas, dati, analīze un izglītība.

– Kas, tavuprāt, ir LLKC lielākā vērtība?

– Cilvēki un zināšanas. Mēs neesam tikai institūcija – mēs esam sistēma, kas palīdz augt. Un, ja cilvēki paši iesaistās un izmanto šo sistēmu, tā rada milzīgu pievienoto vērtību visai valstij.

– Kādu lomu tavā darbā spēlē starptautiskā sadarbība?

– Ļoti lielu. Viens no darbiem, ar ko patiešām lepojos, ir EUFRAS – Eiropas lauksaimniecības konsultantu asociācija. Vairāk nekā pirms 10 gadiem mēs, latvieši, to nodibinājām. Aizbraucām uz Vāciju un uzaicinājām Vācijas, Šveices, arī Francijas un citu valstu konsultantu apvienības apvienoties Eiropas tīklā. Ideja bija vienkārša – vienoties par to, kas ir konsultants un kas ir konsultāciju sistēma, vienoties par sertifikāciju un kopā pārstāvēt konsultantu intereses. Mēs panācām, ka asociācijas sekretariāts ir Latvijā, Ozolniekos. Šodien EUFRAS ir jau ap 50 biedru.

– Ko šāds tīkls dod praktiski?

– Tas dod piekļuvi zināšanām. Visi partneri ir vienas rokas attālumā – ja vajag kaut ko mācīties vai kur aizbraukt, ir pie kā vērsties. Notiek regulāras tiešsaistes tikšanās

par dažādām tēmām – gan par vides jautājumiem, gan par bioloģisko, gan par konvencionālo lauksaimniecību. Šajā tīklā dzimst ļoti daudz projektu, un liela daļa mūsu projektu nāk tieši no turienes. Ar EufRAS rēķinās arī Eiropas Komisija, kad runa ir par izglītības jautājumiem. Mums pašiem mērķis bija skaidrs: Latvijā ir jauno Eiropas zināšanu deficīts, un ir jāpievienojas kaut kam spēcīgam un zināšanām, lai paši izglītos.

– LLKC pieredze ir novērtēta arī aiz Latvijas robežām.

– Jā. Mēs esam strādājuši arī starptautiski, ar līgumiem Uzbekistānā un Moldovā. Tas nozīmē, ka kompetence, kas gadu gaitā izveidota Latvijā, ir pietiekami spēcīga, lai to nodotu tālāk. Tas ir labākais

aplīdzinājums, ka esam izauguši par īstu kompetences centru.

– Kā tu redzi Latvijas lauku attīstību kopumā?

– Mēs bieži dzīvojam kā pa miglu – ir daudz ceļu, bet nav skaidrs, kuru izvēlēties. Miglā viegli pazaudēt savu ceļu. Lielākā problēma ir tā, ka mums nav kopīga redzējuma par lauku telpu, nav kopīgas vīzijas, kas mēs esam un kur gribam būt. Ilgu laiku lēmumi tika pieņemti Rīgā, nevis pašos laukos. Tāpēc viens no pirmajiem darbiem bija uzdot pētnieku grupai izpētīt, kas īsti ir lauku telpa. Secinājums bija skarbs – mums nav valsts redzējuma. Tieši no šīs atziņas sākās darbs pie jaunas stratēģijas.

– Pie kā nozare strādā šobrīd?

– Pie kopējās Latvijas lauku attīstības stratēģijas. Man tas šķiet megadarbs. Pirmo reizi daudzu gadu laikā mēs izkāpjam ārā no Briseles rāmja, no tā, ka skatāmies tikai uz Kopējās lauksaimniecības politikas fondu sadali. Pirmo reizi arī manā darba dzīvē pati nozare ir atbildīga par savu stratēģiju. Tas ir milzīgs pagrieziens. Tas nozīmē izkāpt no komforta zonas un godīgi atzīt, ka efektivitātes un ražības ziņā esam vienā no pēdējām vietām Eiropā – un sākt ar to strādāt.

Tāpat top profesionālās izglītības stratēģija, ko veidojam kopā ar nozari. Un Finanšu ministrijā jau iesniegts plāns, kā Latvijas lauksaimniecību padarīt efektīvāku – plāns, kas ir reāls, balstīts datos, katram saimniekam saprotams un vērstis uz jaunajiem. Tas viss ir jāturpina.

– Šāds darbs prasa pēctecību.

– Tieši tā. Daudz kas no tā iesāks pēdējos gados, sadarbībā ar Zemkopības ministriju un toreizējo ministru Armandu Krauzi. Labam vadītājam piemīt spēja saskatīt cilvēkos labo – viņu spējas un to, ko viņi var dot Latvijai. Tāds darbs bieži paliek neredzams, un tā efektu sajūtīs tie, kas nāks pēc tam. Galvenais ir nenobīties un neizlikties, ka kaut kas nav svarīgs tikai tāpēc, ka rezultāts nebūs redzams uzreiz.

– Vai Latvijā pietiek ilgtermiņa domāšanas?

– Bieži vien nepietiek. Politiskie cikli ir īsi – četri gadi. Ar to mēdz būt par maz, lai kaut ko patiešām paveiktu, un tad rodas sajūta, ka ministrs neko neizdara. Bet četros gados var iesākt kaut ko tādu, par ko vēlāk teikt: tas tika sākts manā laikā. Tas ir tā vērts. Tas ir kā ar mežu – tu iestādi šodien, bet mežs aug piecdesmit, simt gadu. Varbūt labumu gūs tikai mūsu bērni. Un labumu, ko gūstam mēs, kāds iestādīja pirms sešdesmit gadiem. Tāpēc jāspēj skatīties tālāk par vienu politisko ciklu.

– Kā tu redzi LLKC nākotni?

– Kā vēl spēcīgāku kompetences centru. Mums jāiet uz zināšanām, digitalizāciju un starptautisku sadarbību. Jo vairāk spējam apvienot cilvēkus, zināšanas un pieredzi, jo lielāka būs ietekme. Un pats svarīgākais – lai cilvēki laukos jūt, ka viņi nav vieni. Latvijai ir milzīga iespēja. Lauku telpa ir jāatzīst par patiešām būtisku – nevar Rīgā izlemt, kādām būt lauku skolām un bērnudārziem. Ja gribam, lai Latvijas lauki dod maksimālu labumu, jāsaprot, ka tas viss ir nesaraujami saistīts. Darbs ir iesākts. Tagad galvenais – to turpināt. LL